

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ НОВЕЛ ДО ГЛАВИ 21 КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**ANALYSIS OF LEGISLATIVE INNOVATIONS TO CHAPTER 21 OF THE CRIMINAL PROCEDURAL CODE OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW**

Волошина В.К., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінального процесу

Національний університет «Одеська юридична академія»

Гуменюк А.С., аспірант кафедри кримінального процесу

Національний університет «Одеська юридична академія»

Статтю присвячено законодавчим новелам до глави 21 Кримінального процесуального кодексу України, запровадженим з моменту введення в Україні правового режиму воєнного стану. Розглянуто та піддано доктринальному аналізу законодавчі зміни до ст. ст. 263 (у чинній редакції Кримінального процесуального кодексу України – зняття інформації з електронних комунікаційних мереж), 268 (у чинній редакції Кримінального процесуального кодексу України – установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)) кримінального процесуального закону, які стосуються уточнення термінології й особливостей проведення вказаних негласних слідчих (розшукових) дій. З'ясовано доцільність заміни понять «транспортні телекомунікаційні мережі» на «електронні комунікаційні мережі», «установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу» на «установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)» в контексті чинного законодавства у сфері електронних комунікацій. Особливий акцент зроблено на проблемах гармонізації відповідних положень кримінального процесуального закону з підзаконними нормативними актами, які закріплюють особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій. В контексті закріплення можливості проводити установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) за заявою власника, без отримання ухвали слідчого судді, виокремлено проблемні аспекти застосування таких законодавчих нововведень та наголошено на необхідності деталізації окремих процедур реалізації такої можливості. Проаналізовано зміну підходів до обов'язків зберігання технічних засобів, що використовувалися під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, і носіїв інформації, де містяться відповідні результати, та звернено увагу на важливість посилення процесуальних гарантій для запобігання зловживанням і забезпечення допустимості доказів, отриманих під час проведення таких слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, досудове розслідування, кримінальне провадження, воєнний стан, реформування кримінального процесуального законодавства, гармонізація законодавства, доцільність та обґрунтованість змін.

The article is devoted to the legislative innovations to Chapter 21 of the Criminal Procedural Code of Ukraine which have been introduced since the martial law regime was established in Ukraine. Legislative amendments to Articles 263 (in the current version of the Criminal Procedure Code of Ukraine – removal of information from electronic communication networks), 268 (in the current version of the Criminal Procedural Code of Ukraine – establishing the location of radio equipment (radio electronic means)) of the criminal procedure law, which relate to clarification of terminology and peculiarities of conducting the mentioned covert search (investigative) actions, are considered and subjected to doctrinal analysis. It is determined that it was reasonable to replace the concepts of 'transport telecommunication networks' with 'electronic communication networks', 'establishing the location of an electronic means' with 'establishing the location of radio equipment (radio electronic means)' in the context of current legislation in the field of electronic communications. Special focus is put on the problems of harmonisation of the relevant provisions of the Criminal Procedural Code of Ukraine with the by-laws that set out the specifics of covert search (investigative) actions. In the context of enshrining the possibility of establishing the location of radio equipment (radio electronic means) at the request of the owner, without obtaining a decision of the investigating judge, there are highlighted problematic aspects of the application of such legislative innovations and the need to detail certain procedures for implementing such a possibility. The article also analyses the changes in approaches to the obligation to store technical means used during covert search (investigative) actions and data storage devices containing the relevant results, and draws attention to the importance of strengthening procedural safeguards to prevent abuse and ensure the admissibility of evidence obtained during such search (investigative) actions.

Key words: search (investigative) actions, covert search (investigative) actions, pre-trial investigation, criminal proceedings, martial law, reform of criminal procedure legislation, harmonisation of legislation, practicability and validity of changes.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного вторгнення на територію України правова система держави опинилася перед безпрецедентними викликами, адже триваючі бойові дії та воєнний стан продовжують вимагати швидкого реагування з боку законодавця на нові безпекові загрози, подолання яких може бути досягнуто шляхом якісного реформування законодавства, в тому числі в аспекті вдосконалення інструментів кримінального процесу для забезпечення ефективності розслідування та захисту державного суверенітету. Саме тому актуалізувалося питання перегляду й адаптації кримінального процесуального законодавства до умов війни, що спричинило внесення численних змін до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України).

Особливу увагу в аспекті воєнного реформування кримінального процесуального законодавства варто приділити саме негласним слідчим (розшуковим) діям (далі – НС(Р)Д), оскільки такі заходи є одним із ефективних інструментів розслідування злочинів, пов'язаних із посяганням на національну безпеку, обороноздатність і територіальну

цілісність України, хоча, в той же час, супроводжуються значними ризиками порушення прав та свобод людини. З огляду на таке, положення КПК України, які стосуються проведення НС(Р)Д в умовах воєнного стану, зокрема галузева глава 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», та відповідні зміни до кримінального процесуального законодавства потребують системного наукового аналізу задля розуміння їх впливу на дотримання балансу між державними інтересами й забезпеченням прав людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доктринальним осмисленням й дослідженням концептуальних основ й порядку проведення НС(Р)Д присвячені наукові розвідки багатьох вчених, зокрема таких як Аркуша Л., Глювюк І., Грошевий Ю., Івашко С., Капліна О., Погорецький М., Пузирьов М., Сергєєва Д., Тагієв С., Тетерятник Г., Торбас О., Цехан Д. та інших науковців. Разом з тим, з огляду на ґрунтовне реформування окремих положень глави 21 КПК України функціонування інституту НС(Р)Д потребує подальшого доктринального аналізу для з'ясування доцільності й дієвості внесених законодавчих змін.

Метою статті є дослідження законодавчих новел до глави 21 КПК України, яка регулює проведення НС(Р)Д в кримінальному провадженні, в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після 24 лютого 2022 р. положення КПК України зазнавали неодноразового та ґрунтовного реформування, що пояснюється необхідністю адаптації діючого законодавства до умов війни. Серед усього масиву нововведень зазнали змін й положення про НС(Р)Д, зокрема галузева для такого виду слідчих (розшукових) дій глава 21 КПК України.

Характеристику відповідних законодавчих новел вбачається за доцільне розпочати з аналізу зміни підходів до розуміння окремих НС(Р)Д. Йдеться про НС(Р)Д, передбачені ст. ст. 263 (до моменту реформування – зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж), 268 (до моменту реформування – установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу) КПК України, найменування та особливості проведення яких зазнали окремих змін.

Розглядаючи реформування ст. 263 КПК України необхідно зосередитися, перш за все, на сутності такої НС(Р)Д. Чинна редакція КПК України містить наступне відображення змістовного наповнення НС(Р)Д: «зняття інформації з електронних комунікаційних мереж полягає у проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку» [1]. Відповідна редакція ч. 3 ст. 263 КПК України була закріплена у кримінальному процесуальному законі на підставі положень Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам» № 2137-ІХ від 15 березня 2022 р. (далі – Закон України № 2137-ІХ) [2].

До моменту внесення означених змін ст. 263 КПК України визначала сутність досліджуваної НС(Р)Д наступним чином: «Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж полягає у проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку» [3].

Порівнюючи означені редакції кримінального процесуального закону можна зауважити, що законодавець замінив концепт «транспортні телекомунікаційні мережі» на «електронні комунікаційні мережі» у всіх частинах ст. 263 КПК України. Для оцінки доречності й актуальності таких нововведень необхідно звернутися до галузевого законодавства у сфері теле- та електронних комунікацій, а саме законів України «Про телекомунікації» та «Про електронні комунікації», які визначають поняття та особливості функціонування таких типів мереж.

Перш за все, варто зауважити, що Закон України «Про телекомунікації», який визначав поняття транспортної телекомунікаційної мережі («мережа, що забезпечує передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу» [4]), з 01 січня 2022 р. втратив чинність – одночасно з набуттям чинності Законом України «Про електронні комунікації». Останній нормативно-правовий акт фактично замінив транспортну телекомунікаційну мережу на електронну комунікаційну мережу, надавши таку дефініцію цього поняття: «комплекс технічних засобів електронних комунікацій та споруд, призначених для надання електронних комунікаційних послуг» [5]. Враховуючи реформування законодавства у сфері електронних комунікацій варто схвально оцінити внесення відповідних змін й до тексту КПК України.

Разом з тим, необхідно констатувати і той факт, що до моменту внесення змін, передбачених Законом України № 2137-ІХ (набрав чинності 22 березня 2022 р.), у контексті проведення НС(Р)Д використовувалося поняття (з відповідною дефініцією) «транспортна телекомунікаційна мережа», яке після 01 січня 2022 р. втратило юридичну силу. Це, фактично, означає, що в період з 01 січня по 22 березня 2022 р. суб'єкти, уповноважені проводити таку слідчу (розшукову) дію, здійснювали зняття інформації з неіснуючих в контексті чинного на той час законодавства транспортних телекомунікаційних мереж. Подібний несистемний підхід до гармонізації законодавчих змін не можна оцінити позитивно, адже в контексті проведення НС(Р)Д це може призвести до недопустимості результатів слідчих (розшукових) дій, що в подальшому негативно вплине на можливість формування доказової бази задля притягнення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, до кримінальної відповідальності та виконання завдань кримінального провадження в цілому.

В контексті внесення вказаних змін до КПК України необхідно також проаналізувати положення Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16 листопада 2012 р. (далі – Інструкція), яка «визначає загальні засади та єдині вимоги до організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій» [6] та є одним із важливих джерел кримінального процесуального законодавства в аспекті проведення НС(Р)Д.

Варто відмітити, що чинна й застосовна Інструкція продовжує оперувати поняттям «зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж», нечинним після 01 січня 2022 р., закріплює його дефініцію та різновиди саме такого зняття: 1) контроль за телефонними розмовами, що полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, спостереження, відбору та фіксації змісту телефонних розмов, іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок, модемний зв'язок тощо), які передаються телефонним каналом зв'язку, що контролюється; 2) зняття інформації з каналів зв'язку, що полягає в негласному одержанні, перетворенні і фіксації із застосуванням технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, у відповідній формі різних видів сигналів, які передаються каналами зв'язку мережі Інтернет, інших мереж передачі даних, що контролюються [6].

Зважаючи на основоположний характер Інструкції в аспекті деталізації порядку проведення НС(Р)Д внесення змін до тексту КПК України, без відповідного реформування положень Інструкції, виглядає доволі нелогічним рішенням. На практиці це може призвести до доволі серйозних наслідків – відсутність законодавчо закріплених форм проведення саме зняття інформації з електронних комунікаційних мереж фактично означає неможливість проведення цієї НС(Р)Д у таких формах. А результати проведення контролю за телефонними розмовами чи зняття інформації з каналів зв'язку, здійснені після реформування законодавства про електронні комунікації та тексту ст. 263 КПК України, перебувають під ризиком недопустимості, оскільки отримувалися в межах неіснуючого зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Зважаючи на зазначене, положення Інструкції потребують нагальної гармонізації з чинною редакцією ст. 263 КПК України задля коректного проведення такої НС(Р)Д й можливості використання її результатів у доказуванні.

Ще однією НС(Р)Д, яка зазнала смислової реконструкції, є слідча (розшукова) дія, передбачена ст. 268 КПК України. До статті було внесено декілька важливих нововведень: перш за все, у смисловому наповненні статті на додаток до наявного радіоелектронного засобу з'явилася синонімічна категорія – радіообладнання, а назва статті у чинній редакції викладена наступним чином – «установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу)» (на противагу попередній редакції «установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу»).

Задля з'ясування доцільності таких нововведень також необхідно звернутися до положень Закону України «Про електронні комунікації», який оперує саме дефініцією «радіообладнання (радіоелектронний засіб)» та визначає її як «електричний або електронний виріб, що призначений для випромінювання та/або приймання радіохвиль з метою радіозв'язку та/або радіовизначення або укомплектований додатковим пристроєм, призначеним для випромінювання та/або приймання радіохвиль з метою радіозв'язку та/або радіовизначення» [5]. Зазначене надає підстави стверджувати, що внесення означених змін до ст. 268 КПК України є досить виправданим кроком, адже сприяє єдності підходів до проведення відповідної НС(Р)Д, що позитивно впливає на можливість використання здобутих внаслідок її проведення результатів у доказуванні.

Разом з тим, необхідно простежити реформування Інструкції й в аспекті НС(Р)Д, передбаченої ст. 268 КПК України. Аналізуючи положення зокрема пп. 1.14.2 та п. 1.15 Інструкції можна зауважити, що в тексті використовується попереднє найменування слідчої (розшукової) дії, тобто «установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу» [6]. Як і для ст. 263 КПК України таку несистемність навряд чи можна сприйняти позитивно, адже це породжує ризики визнання результатів відповідної НС(Р)Д недопустимими.

Поряд зі зміною найменування ст. 268 КПК України до її тексту було внесено ще одне важливе доповнення – додано ч. 5 наступного змісту: «не потребує дозволу слідчого судді установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) за заявою його власника» [1].

На перший погляд вбачається, що наведена норма має потенціал позитивно вплинути на пришвидшення ходу кримінального провадження, а отже, теоретично, й на його дієвість. Можливість розпочинати пошук радіообладнання відразу після отримання заяви власника, без необхідності підготовки клопотання, його подання, очікування розгляду й отримання ухвали слідчого судді може збільшити шанси більш ефективно відшукувати як саме радіообладнання, так і осіб, які вчинили пов'язані з ним або інші кримінальні правопорушення [7, с. 450].

В той же час, передбачення лише можливості проводити установлення місцезнаходження відповідного обладнання за заявою його власника, без закріплення порядку реалізації такої можливості, в тому числі вимог та форми заяви власника, переліку документів, що можуть посвідчувати право власності тощо, вносить більше неоднозначності у норми КПК України, ніж створює перспективи для спрощення процедури установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу).

У цьому аспекті варто погодитися з дослідниками, які стверджують, що «законодавцем не визначено зміст, структуру такої заяви, не регламентованими є дії, коли заяву про вчинене кримінальне правопорушення проти власності писав не власник майна, а інша особа, яка користувалася майном» [8, с. 80]. Такі критичні зауваження є доволі слушними, адже не передбачивши, як мінімум, таку конкретику в аспекті проведення установлення місцезнаходження радіообладнання за заявою власника, законодавець, по суті, створив норму, яка може доволіно тлумачитися усіма суб'єктами кримінального процесу – від суду, органів досудового розслідування та прокуратури, до потерпілого й заявника. Відсутність подібних важливих процесуальних норм призводить лише до нагромадження суперечливого законодавства, та напрацювання, на цій основі, різновекторної судової практики.

Переходячи до інших нововведень глави 21 КПК України варто зауважити, що більшість з них пов'язана саме зі

зміною підходу до смислового викладу проаналізованих вище НС(Р)Д, передбачених ст. ст. 263 та 268. Так, відповідних уточнень цілком доцільно зазнали ст. ст. 248 («розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії»), 258 («загальні положення про втручання у приватне спілкування»), 265 («фіксація та збереження інформації, отриманої з електронних комунікаційних мереж за допомогою технічних засобів та в результаті зняття відомостей з електронних інформаційних систем») КПК України, що в контексті необхідності гармонізації та системного реформування законодавчих положень варто оцінити схвально.

У контексті реформування глави 21 КПК України також доцільно більш прискіпливо розглянути чинну редакцію ст. 266, зміни до якої внесені Законом України № 2137-IX. Йдеться про новий підхід до питання зберігання технічних пристроїв, що використовувалися при проведенні НС(Р)Д, та носіїв інформації, де відповідні результати зафіксовані.

До моменту внесення змін до тексту ст. 266 КПК України ч. ч. 2 та 3 закріплювали обов'язок зберігати «технічні засоби, що застосовувалися під час проведення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій, а також первинні носії отриманої інформації» до набрання законної сили вироком суду. В подальшому, як технічні засоби, так і носії інформації могли бути «предметом дослідження відповідних спеціалістів або експертів» [3].

Після набрання чинності Законом України № 2137-IX ст. 266 КПК України передбачає обов'язок зберігання лише носіїв інформації (саме у такій редакції, без характеристики «первинні»), на яких зафіксовані відомості, отримані в результаті проведення НС(Р)Д, які в подальшому також можуть підлягати дослідженню з боку експертів або спеціалістів [1].

Задля оцінки внесених до тексту ст. 266 КПК України змін варто, перш за все, чітко розуміти дефініції понять «технічні засоби» та «носії інформації» в контексті проведення НС(Р)Д. Відповідно до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Центрального управління Служби безпеки України № 383 від 23 грудня 2020 р., спеціальними технічними засобами є «технічні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, програмне забезпечення, препарати та інші вироби, призначені (спеціально розроблені, виготовлені, запрограмовані або пристосовані) для негласного отримання інформації» [9]. Матеріальними носіями секретної інформації згідно з положеннями Закону України «Про державну таємницю» є «матеріальні об'єкти, в тому числі фізичні поля, в яких відомості, що становлять державну таємницю, відображені у вигляді текстів, знаків, символів, образів, сигналів, технічних рішень, процесів тощо» [10].

Таким чином КПК України до моменту набуття чинності Законом України № 2137-IX закріплював необхідність зберігання та можливість дослідження як тих засобів, що безпосередньо використовувалися для здобуття інформації під час проведення НС(Р)Д, так і самого відображення таких слідчих (розшукових) дій на матеріальних носіях (флешнакопичувачах, дисках тощо). Чинна ж редакція кримінального процесуального закону передбачає обов'язок зберігати лише матеріальні носії інформації, де міститься відображення результатів проведених НС(Р)Д. Також варто звернути увагу на зміну підходів до виду носія інформації, що повинен зберігатися: до моменту внесення означених змін обов'язковому зберіганню підлягав «первинний носій інформації», після реформування – «носій інформації». Фактично, це означає, що носій інформації, який зберігається в порядку ст. 266 КПК України, може технічно бути не первинним носієм на який за допомогою технічних засобів здійснювалася фіксація результатів НС(Р)Д. Визначальним для зберігання та можливості дослідження відповідного матеріального носія є саме наявність на ньому зафіксованих результатів НС(Р)Д, а не його первинний характер використання для фіксації відповідних результатів.

Системний аналіз означених змін до ст. 266 КПК України демонструє як переваги, так і потенційні проблеми реформування законодавчого підходу до зберігання технічних засобів та носіїв інформації в контексті НС(Р)

Д. До позитивних аспектів нововведень можна віднести наступне:

– оптимізація зберігання доказів – обов'язок зберігати лише носії інформації, а не технічні засоби, зменшує адміністративний і фінансовий тягар на правоохоронні органи, адже відповідні пристрої можуть вимагати значних ресурсів для тривалого зберігання. Тому фокус на носіях інформації, як об'єктах зберігання, виглядає доцільним, оскільки саме вони містять доказову інформацію;

– підвищення ефективності процесу – спрощення вимог до зберігання полегшує організацію слідчих (розшукових) дій, звільняє ресурси для зосередження уваги на обробці й дослідженні саме результатів НС(Р)Д, відображених на матеріальних носіях;

– технологічна адаптація – в умовах стрімкої цифровізації та розвитку технологій відповідні технічні засоби можуть швидко застарівати. Саме тому їх збереження на тривалий термін не завжди є виправданим, адже такі пристрої можуть втратити свою функціональність або релевантність для подальшого використання.

В той же час необхідно акцентувати увагу й на наступних потенційних проблемах, які можуть виникнути через внесення відповідних змін до ст. 266 КПК України:

– втрата окремих можливостей перевірки достовірності результатів НС(Р)Д – технічні засоби можуть бути важливими для оцінки автентичності результатів НС(Р)Д, а їх відсутність унеможливує проведення експертного аналізу апаратури, що використовувалася для фіксації інформації, та перевірку наявності будь-яких технічних збоїв, маніпуляцій або несанкціонованого втручання;

– загроза маніпуляцій – виключення вимоги зберігати саме «первинні» носії інформації може створити ризики маніпуляцій, адже вторинні копії можуть бути піддані модифікаціям, що негативно впливає на достовірність отриманих доказів і стає підставою для їх виключення з процесу доказування;

– обмеження контролю за законністю дій суб'єктів, уповноважених проводити НС(Р)Д – зберігання технічних засобів може слугувати додатковим елементом контролю за законністю проведення НС(Р)Д, а відсутність таких об'єктів в матеріалах кримінального провадження знижує можливість перевірки правомірності використання обладнання, що може впливати на допустимість отриманих доказів.

Зазначене надає підстави стверджувати, що внесені до ст. 266 КПК України зміни хоча й націлені на оптимізацію процедури проведення НС(Р)Д, проте не повністю урівноважені відповідними процесуальними гарантіями, які запобігатимуть зловживанням під час фіксації результатів

таких слідчих (розшукових) дій й використання їх у доказуванні. Саме тому законодавцю необхідно приділити більше уваги питанням розробки й впровадження додаткових механізмів та чітких процедур збереження й захисту носіїв інформації, де містяться матеріали НС(Р)Д, для забезпечення достовірності, автентичності та допустимості доказів, отриманих у результаті проведення таких слідчих (розшукових) дій.

Висновки. Проведений аналіз законодавчих нововведень до глави 21 КПК України дозволяє сформулювати наступні висновки:

1) внесення до тексту кримінального процесуального закону змін, направлених на гармонізацію із сучасними правовими та технічними реаліями, є важливим та потрібним кроком для забезпечення ефективності та можливості використання результатів НС(Р)Д у доказуванні. В той же час, реформування кримінального процесуального законодавства потребує більшої комплексності й системності, адже внесення змін до окремих статей КПК України без одночасного оновлення суміжних нормативно-правових актів, таких як Інструкція, породжує ризики юридичних колізій, неоднозначного тлумачення норм та різновекторної судової практики;

2) в аспекті передбачення можливості проводити установлення місцезнаходження радіобладання (радіоелектронного засобу) за заявою власника необхідно зосередитися на деталізації процедури, яка б забезпечувала ефективність та правову визначеність проведення цієї НС(Р)Д. Враховуючи поточні законодавчі прогалини, відсутність чітко регламентованих вимог до заяви власника, а також процедурних механізмів її прийняття і реалізації, виникає низка ризиків, що можуть негативно вплинути на законність отриманих результатів;

3) зміна парадигми щодо скасування обов'язку зберігати технічні засоби, які використовувалися під час проведення НС(Р)Д, потребує додаткового підкріплення процесуальними гарантіями, що запобігатимуть зловживанням. Це свідчить про необхідність приділення додаткової уваги питанням розробки й впровадження механізмів та процедур збереження й захисту носіїв інформації, де містяться матеріали НС(Р)Д, для забезпечення достовірності, автентичності та допустимості відповідних доказів.

Таким чином, внесені зміни є кроком вперед у розвитку кримінального процесуального законодавства України, але для досягнення їх повної дієвості необхідний системний підхід до гармонізації законодавства та усунення існуючих прогалин. Лише за таких умов можливо забезпечити баланс між ефективністю НС(Р)Д й дотриманням прав та свобод людини і громадянина.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2096> (дата звернення: 20.03.2024).
2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам : Закон України від 15 березня 2022 р. № 2137-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (станом на 08 березня 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20220308#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
4. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
5. Про електронні комунікації : Закон України від 16 грудня 2020 р. № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#top> (дата звернення: 20.03.2024).
6. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16 листопада 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
7. Гуменюк А. С. Установлення місцезнаходження радіобладання (радіоелектронного засобу) : новели законодавства. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2024. С. 449-451.
8. Тагієв С., Пузирьов М., Івашко С. Негласні слідчі (розшукові) дії в умовах війни : окремі теоретичні та практичні аспекти (частина I). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 78-84.
9. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ Центрального управління Служби безпеки України від 23 грудня 2020 р. № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text> (дата звернення: 20.03.2024).
10. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#top> (дата звернення: 20.03.2024).